

Dne 13. března 2008 se uskutečnil 3. světový den ledvin. Nyní, v nedlouhém časovém odstupu od tohoto data, se nepochybně nabízí vhodná příležitost zamyslet se nad významem a perspektivami Světového dne ledvin.

Koncept každoročně se opakujícího Světového dne ledvin byl poprvé navržen jako *společná iniciativa International Federation of Kidney Foundations a International Society of Nephrology* v roce 2003. O tři roky později, 7. března 2006, se realizoval 1. světový den ledvin. Základním cílem nově koncipovaného Světového dne ledvin bylo upoutat pozornost veřejnosti na problém globální pandemie onemocnění ledvin a s ní spojené morbiditu a mortalitu vyplývající z mnohonásobně zvýšeného kardiovaskulárního rizika. Idea Světového dne ledvin se uchytila překvapivě rychle a přešla z úzkého rozsahu nefrologické komunity do dalších oblastí medicíny a posléze i širší veřejnosti jako iniciativa umožňující rozšířit povědomí o významu ledvin a závažnosti onemocnění postihující ledviny. V letošním roce se do akcí spojených s vyhlášením a oslavou 3. světového dne ledvin zapojily organizace z více než 60 zemí světa. V návaznosti na 3. světový den ledvin proběhly screeningové akce, přednášky, tiskové konference a další činnosti zaměřené na zvýšení informovanosti praktických lékařů, pacientů, veřejnosti i orgánů státní správy o významu nemocí ledvin. Na mnoha nefrologických pracovištích a jiných místech bylo možné spatřit plakát vytvořený k příležitosti 3. světového dne ledvin. Jeho název – *Úžasné ledviny* – zdůrazňoval podivuhodnou skutečnost, že ledviny profiltrují a „vyčistí“ každodenně 200 litrů krve. V ČR se v letošním roce iniciativy v rámci oslav 3. světového dne ledvin ujaly především Česká nadace pro nemoci ledvin a Česká nefrologická společnost. Koordinovaným úsilím těchto organizací i mnoha firem působících v nefrologii a za vydatného přispění lokálních organizátorů (nefrologů) proběhly v ČR četné akce zaměřené na screening pacientů s postižením ledvin (např. ve VFN Praha) a na propagaci problematiky onemocnění ledvin (vystoupení v televizi či rozhlase, informace na internetu). Úspěšný průběh 3. světového dne ledvin znamenal určitý mezník jak v měřítku mezinárodním, tak v ČR. Světový den ledvin natrvalo zakotvil v povědomí odborné i obecné veřejnosti jako klíčové datum v kalendáři spojené s tematikou funkce ledvin a nemocí postihujících ledviny. Vytvořil se základ pro dobrou tradici umožňující nefrologům upoutat a soustředit pozornost veřejnosti i spolupracujících zdravotníků na problematiku nemocí ledvin.

Koncept Světového dne ledvin bezprostředně navázal na úsilí vyvinuté v posledních letech s cílem vytvořit jednoduchou, klinicky relevantní *definici pro chronické onemocnění ledvin* (CKD, z angl. chronic kidney disease). Před rokem 2000 takováto konzistentní definice neexistovala. Vytvořením standardizované definice CKD a jejím konsensuálním přijetím na národních a mezinárodní úrovni se výrazně usnadnily možnosti jednotného přístupu k chronickému onemocnění ledvin uplatňujícímu se např. při vytváření doporučených postupů (guidelines). Z původní představy chronických nemocí ledvin, zúžené nezdědkou na stavy nezvratného selhání ledvin, se díky stratifikaci nemocných dle výše glomerulární filtrace rozvinula detailněji propracovaná představa, zahrnující nemocné s onemocněním ledvin v různé fázi vývoje nefropatie. Díky vytvoření standardizované definice CKD bylo možno lépe dokumentovat skutečnost, že onemocnění ledvin tvoří velmi

rozsáhlou skupinu onemocnění se závažnými klinickými projevy, které lze léčebně ovlivnit. Třetí světový den ledvin se stal vhodnou příležitostí k ohlédnutí a vyhodnocení dosažených výsledků a ke stanovení strategie pro další období.

Význam chronických onemocnění ledvin v globálním měřítku je třeba zasadit do rámce dalších závažných onemocnění ovlivňujících zásadním způsobem mortalitu, morbiditu a ekonomické náklady. V roce 2005 Světová zdravotnická organizace (SZO) zdůraznila nutnost věnovat zvýšené úsilí na zvládnutí chronických nepřenositelných onemocnění. Dle řady údajů byly v roce 2005 chronické nemoci odpovědné za 60% (35 milionů) všech úmrtí, k nimž došlo z převážné části (z 80%) v méně či středně rozvinutých zemích. Mezi hlavní chronické nemoci vyskytující se v globálním měřítku, které lze ovlivnit dietními či léčebnými opatřeními, řadila SZO především kardiovaskulární nemoci, nádorová onemocnění, chronické respirační nemoci a diabetes mellitus. Chronická onemocnění ledvin v tomto směru mezi prioritní chronická onemocnění řazena nebyla, ačkoli by si to nepochybně zasloužila svým výskytem, klinickou závažností (dopadem na mortalitu), finančními nároky a v neposlední řadě možnostmi léčebného ovlivnění. Pouze pro připomenutí je třeba uvést některá zásadní fakta:

- chronická onemocnění ledvin různého stupně postihují přes 10% veškeré populace v rozvinutých zemích,
- pouze menší část nemocných s CKD o svém onemocnění ví,
- přítomnost CKD výrazně zvyšuje výskyt kardiovaskulárních příhod a riziko kardiovaskulární mortality,
- na léčbu pokročilých stadií CKD jsou vynakládány mimořádně vysoké finanční prostředky.

Nefrologové by se měli podílet na organizaci screeningových akcí a být v čele iniciativ majících za cíl zkvalitnit péči o nemocné s chronickým onemocněním ledvin. Během 3. světového dne ledvin se v řadě zemí světa i v ČR uskutečnilo množství screeningových akcí zaměřených na odhalení nemocných s chronickým onemocněním ledvin. Nejčastěji šlo o vyšetření zájemců z řad veřejnosti, kteří si nechali vyšetřit koncentraci kreatininu v krvi nebo hodnotu arteriálního krevního tlaku. V případě abnormálního nálezu bylo osobám s podezřením na postižení ledvin doporučeno další odborné/specializované vyšetření. V současné době nefrologové disponují dvěma jednoduchými testy, jimiž lze prokázat chronické onemocnění ledvin – vyšetření koncentrace kreatininu v krvi (a případně stanovení odhadnuté hodnoty glomerulární filtrace) a vyšetření bílkoviny v moči (případně poměru koncentrací albuminu/kreatininu v moči). Je úkolem nefrologů, aby použití těchto screeningových testů podporovali v rizikových skupinách pacientů (u nemocných s diabetem, hypertenzí, příp. příbuzných osob s CKD apod.) s cílem včasného zachytu chronického onemocnění ledvin. Je také důležité propagovat nutnost trvalé dispenzární péče o nemocné s CKD. Je nepochybné, že zárukou úspěšné realizace těchto aktivit je úzká spolupráce s lékaři v terénu, především s praktickými lékaři. Navázání a rozšíření této vzájemné spolupráce představuje pro nefrology prioritní úkol do budoucna.

Jaké jsou *perspektivy* dalšího, v pořadí 4. světového dne ledvin? Bylo by jistě žádoucí zúročit úspěch 3. světového dne ledvin a navázat

na něj. To lze především tím, že přípravě na Světový den ledvin a propagaci jeho myšlenky bude věnována větší pozornost. Bylo by třeba, aby především nefrologická obec a její reprezentanti oslovili veřejnost zajímavými a propracovanými náměty, vztahujícími se k ledvinám a onemocněním ledvin.

Literatura

Davis CL, Harmon WE, Himmelfarb J, et al., American Society of Nephrology Public Policy Board. World Kidney Day 2008: think globally, speak locally. *J Am Soc Nephrol* 2008;19:413–416.

Shah SV, Feehally J. The Third World Kidney Day: looking back and thinking forward. *Nephron Clin Pract* 2008;108:c241–c244.
